

Forfatter: Sthen, Hans Christensen

Titel: Udrag fra En liden Vandrebog

Citation: Sthen, Hans Christensen: "En liden Vandrebog", i Sthen, Hans Christensen: *En liden Vandrebog*, udg. af JENS LYSTER ; JENS HØJGARD , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, C.A. Reitzel, 1994, s. 216. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-sthen01val-shoot-idm140299310988352/facsimile.pdf> (tilgået 19. april 2024)

Anvendt udgave: En liden Vandrebog

T, så snart de har foreligget på dansk. Allerseneset sammen med tilkomsten af T-44 og T-45, se nedenfor. Det yngste tilskud til Vb-T er vel den indledende samling T2 – 32, der måske først er kommet til efter Sthens død. I så fald kan den være Salomon Sartors opfindelse. I den forbindelse er kolofonen i udg. W og S interessant med sin formulering »Oc nu paa det ny formeerit oc forbedrit«, der tilkendegiver ikke bare én, men mindst to forøgelser af bogens omfang.

Teorien om en tidlig tabt salmesamling, der ligger til grund for både T2-32 og Udk., vil i punktcommentaren blive støttet ved talrige påvisninger af fælles tekstvarianter for Vb-T og Udk. Denne del af Vb-T er hidtil blevet negligeret som et ret uinteressant uddrag af Th. Det kan dog meget nemt vise sig at blive et for salmebogshistorien særdeles spændende vidnesbyrd om en nu glemt tradition for små salme hæfter, der med kirkens uofficielle velsignelse, men til stadig irritation for indehaveren af salmebogsmonopolet, har været i omløb i den fattige almue, der aldrig fik råd til at eje en rigtig salmebog.

De to afsluttende digte »Bogen taler til Læseren«, T-44, og »Læseren taler til Bogen«, T-45, er for det sidstes vedkommende underskrevet *Huldericus Lithovius S. & F.* Hans Brix, der i 1914 gik ud fra udg. J med læsemåden *Lithovius*, har i Vb-1914 redegjort for, at navnet Huldericus er en latinisering af det tyske adjektiv *huldreich*, der betyder nådig. Det er en slags oversættelse af navnet Hans, der via det græske Johannes går tilbage til det hebraiske Johanan, der betyder »Gud er nådig«. I efternavnet indgår det græske »lithos«, der betyder »sten«. Brix tvivler på, at endelsen -ovius har med Oxie at gøre, som var navnet på Sthens provsti. Snarere antager han, at efternavnet har forbindelse med det græske ord for stenhugger. For Brix står det fast, at det er Sthen selv, der gemmer sig bag dette pseudonym, hvormed han vedkender sig de to digte, der er skrevet og fojet til i en senere udgave af Vb. De efterfølgende bogstaver »S. & F.« forstår Brix som *Spes et Fides*, dvs. håb og tillid. Det er dog gådefuldt, hvorfor udgiveren i bogens slutning kalder sig ved andet navn end

det, han benytter på titelbladet, ligesom Brix' tolkning af S. & E. synes grebet ud af luften. Sthen har intet motto eller symbolum, hvori ordparret Spes et Fides indgår. Man ville nok også snarere end et motto vente at finde f.eks. en stillingsbetegnelse umiddelbart efter navnet.

Lithovius eller Lithoxius må på en eller anden måde spille på navnet Sthenius. Huldericus som oversættelse af Johannes må også tages seriøst. I Matthæus Dresserus' *De festis diebus christianorum et ethnicorum* Lipsiae 1590 215 findes denne forklaring på navnet Johannes: «Johannes Hebraicè Iohannan, id est, graciosus Holdreich», dvs. Johannes hedder på hebraisk Iohannan, det er: velvillig, nådig. Så langt kan vi altså tilslutte os Brix, at vi bag pseudonymet ser navnet Johannes Sthenius. Det behøver dog ikke nødvendigvis være provsten og salmedigteren, men kan lige så godt eller snarere være hans søn Hans Hansen Sthen også kaldet Hans Stensen/Steensen. Om ham véd vi, at han i august 1600 under navnet Johannes Sthenius blev optaget som pavelig alumne på jesuitterkollegiet i Braunsberg, hvor han i august året efter skrev et ærevers i bysbarnet og studiekammeraten Villum Ravns alias Gulhielmus Corvinus' *Assertiones ex universa philosophia* (Bibl.Dan. 1900). Kort forinden var broderen Frands kommet til Braunsberg, åbenbart med tidender, som fik den ældre bror til at rejse hjem allerede en uge efter Villum Ravns disputats, men med det forsæt at vende tilbage til Braunsberg (Helk 295, 301, 350f). Derefter møder vi Hans Steensens navn i Malmøs dombog for 8.8.1605, hvor han nævnes gentagne gange sammen med sine yngre brødre Gabriel og Frands i forbindelse med skiftet efter deres i 1602 afdøde mor. Da den forhenværende provst i april 1608 blev stævnet for retten for arvesvig, var det den ældste søn Hans Steensen, der mødte op på rådhuset på sin sengeliggende faders vegne. Han benævnes i dombogen «fordumb scholemester vdj Ydstede», men havde på sin faders «endelige begering» forladt sin post i Ystad for at kunne gå faderen til hånde. I begyndelsen af arvesagen er han da også på faderens side, men svinger siden over og anklager sin far for at have